

בבא קמא ח

עניין: דרכו של אדם להוציא לחוץ פחות שבכלים

ספר החיים לאח המהר"ל

פ"י ולא יאמר לשלמו **ואם** הוא שרוי בטובה ידאג תמיד שמא הוא מכלל אותם הרשעים, שהקדוש ברוך הוא ממחר לשלם להם שכר פעולתם הטוב, שנאמר (דברים ז, י) "ולא יאחר לשונאו", פירוש אף על גב שאין דרך למהר לעשות טובה לשונא, מכל מקום ממחר הוא לשלמו, לפי שאין הקדוש ברוך הוא מקפח שכר שום בריה (כ"ק לח, ב), ורשע זה אינו יכול למות אלא אם כן קיבל שכרו כבר, וחושש הוא יתברך שמו פן אולת רשע זה יסלף דרכו עד שיביא עצמו לידי מיתה פתאום ואז היה מוכרח לשלמו בעולם הבא, וזה לא ניחא קמי קודשא בריך הוא, ולכך ממחר לשלמו על פניו כדי להאבירו לגמרי מהצלחת הנפש³.

טעם שנותנים לרשע **ואין** זה עול לפניו יתברך אף על גב שעיקר שכר קורט רוח של עולם הזה המצוה בעולם הבא, ויפה שעה אחת של קורת רוח במקום חלקו לעולם הבא **בעולם** הבא מכל חיי העולם הזה (אבות ד, יז), והאין חוטפין אם כן מן הרשע הזה השכר הגדול הזה שהיה ראוי לו על מעשה המצות שלו ונותנים לו השכר הפחות הזה של העולם הזה הרי לקחה מדת המשפט בזה, שמוטב לו לרשע זה שיהיה נענש בעולם הזה כל ימיו אף ביסורין של איוב או שימית אותו במיתה קשה רק שיהא זוכה אחר כך לחיי העולם הבא. ואין זה רק כמבטיח את עבדיו לתת להם בשכרם דינרי זהב ואינו נותן להם רק מטבעות של נחושת. מכל מקום אין זה עול לפניו יתברך, ואדרבה אין הקדוש ברוך הוא גובה חובתו רק מן הדברים היותר פחותים בעיני האדם, שכן משפט התורה בפרעון בעל חוב שנאמר (דברים כד, יא) "והאיש אשר אתה נושה בו יוציא אליך [את] העבוט החוצה", ודרשו רבותינו זכרונם לברכה (גיטין נ, א) מה דרכו של בעל הבית להוציא את הפחות שבכלים אף הקדוש ברוך הוא כן.

אלא שהצדיק היותר פחות שבעיניו הוא טובות עולם הזה, ורוצה שיקחו ממנו אף גופו וממנו משכן על עונותיו רק שלא יאבד ממנו טובות העולם הבא. והרשע הוא להיפך, שכל ענייני העולם הבא הם פחותים בעיניו כי לא יאמין בהשאת הנפש כלל, ובוחר יותר בטובות העולם הזה. ומדת הקדוש ברוך הוא שהוא נותן לכל איש כדרכיו, ולכך הוא פורע מן הצדיק בעולם הזה ומן הרשע בעולם הבא, דהיינו שגובה מכל אחד מהם ממה שהוא פחות בעיניו. ולפעמים שהרשע גמור עושה